

Perspektivanalysen 2023-2032

Analyse av økonomiske konsekvenser for
Bodø kommune frem til 2032

Attraktiv hovedstad i Nord

Innholdsfortegnelse

1.0 OPPSUMMERING	3
2.0 RAMMEVILKÅR	4
2.1 ØKONOMISKE UTSIKTER NASJONALT.....	4
2.2 REVIDERT NASJONALBUDSJETT 2022	4
2.2 NY KOMMUNELOV	6
2.3 BEFOLKNINGSUTVIKLING.....	7
2.4 PREMIEAVVIK OG AMORTISERING	9
2.5 NY BY - NY FLYPLASS.....	10
3.0 BÆREKRAFTIG KOMMUNEØKONOMI	10
3.1 ØKONOMISK HANDLINGSROM	11
3.2.1 Resultatgrad	12
3.2.2 Fondsgrad.....	13
3.1.3 Gjeldsgrad	14
3.1.4 Belastningsgrad.....	15
3.1.5 Indeks	16
3.2 GOD ØKONOMISTYRING	17
3.3 EFFEKTIV TJENESTEPRODUKSJON	18
4.0 INVESTERINGER	20
5.0 DEMOGRAFI, SENTRALE POSTER OG RAMMER	22
5.1 DEMOGRAFISK INNTEKTS/KOSTNADSENDERINGER	22
5.2 SENTRAL INNTEKTER OG UTGIFTER	23
5.1 RAMMER AVDELINGENE	24
6.0 HANDLINGSREGLER 2022-2032	25
6.1 RESULTATGRAD	25
6.2 GJELDSGRAD	25
6.3 BELASTNINGSGRAD.....	25
6.4 FONDSGRAD	26
7.0 INDEKS 2022-2032	26
8.0 KONKLUSJON	27

1.0 Oppsummering

Hensikten med perspektivanalysen er å analysere de økonomiske rammebetingelsene og påpeke konsekvensene av dette i et 10 års perspektiv. Bystyret vil da aktivt kunne forholde seg til fremtidige utfordringer gjennom å vedta økonomiske beslutninger for å oppnå en bærekraftig kommuneøkonomi. En bærekraftig kommuneøkonomi imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få tilfredsstillende sine behov. I denne analysen er bærekraftig kommuneøkonomi definert som måloppnåelse av de vedtatte handlingsreglene. Kommuneloven setter også strengere krav til oppnåelse av disse selvvalgte målene.

1. Resultatgrad	Bedre enn 1,75%
2. Belastningsgrad	Lavere enn 7,5%
3. Gjeldsgrad	Lavere enn 85%
4. Fondsgrad	Bedre enn 3%
5. Indeks	Over 100

Analysen viser at det blir vanskelig å oppnå økonomisk bærekraft i en periode på 10 år, ved at måltall for alle fire vedtatte handlingsregler oppnås. Måltall for resultatgrad og fondsgrad vil bli oppnådd. Dette forutsetter imidlertid at planlagt overskudd fra budsjettsalderinger settes av på fond som økt egenkapital, og ikke brukes til å øke tjenesteproduksjon. De to øvrige handlingsreglene gjeldsgrad og belastningsgrad ikke vil bli oppnådd i 2032. Gjeldsgraden vil i 2032 være noe under nivået for 2022, selv med begrenset totalt låneopptak på 250 mill. kr i perioden etter 2025. Som følge av antatt høyere rentenivå vil også belastningsgrad være over måltall og vil legge beslag på en større andel av driftsinntektene i forhold til dagens situasjon. Skal måltallet oppnås på gjeldsgraden må låneopptaket reduseres til ned mot et minimum på 100 mill. kr i året.

Analysen viser med all tydelighet at de viktigste grep som er nødvendig å foreta er å jobbe med reduksjon av låneopptak, ta grep om demografiutfordringer samt dreie overføringer fra Oppvekst- og kultur til Helse- og omsorg hvor demografikostnader øker. Bodø kommune er i dag ikke godt nok rustet til å møte oppgaveveksten innenfor helse- og omsorg og må fremover i enda større grad prioritere sine ressurser på dette området. Dette gjelder både investeringer og drift. Utførte KOSTRA-analyser viser også at Bodø kommune har et driftsnivå som er over 400 mill. kr høyere enn sammenlignbare kommuner, som skyldes høyere enhetskostnader på alle tjenesteområdene. Kommunen har for mye tjenesteareal innenfor skolene, tjenestebygg som krever høy bemanning i heldøgns omsorgstjenester, små enheter som gjør det utfordrende å holde bemanningsnormene i barnehagene, og høye kostnader til bygg for kultur- og aktivitetstilbud både til barn og eldre. Utfordringen forsterkes med demografiendringene, og krever at kommunen må gjøre større strukturelle endringer i hvordan tjenestene leveres.

Videre i perspektivanalysen er det benyttet 3 ulike scenarioer på følgende låneopptak i årene 2026-2032:

- Alt 1: 100 mill. kr hvert år – samlet brutto 0,7 mrd. kr
- Alt 2: 250 mill. kr hvert år – samlet brutto 1,8 mrd. kr
- Alt 3: 400 mill. kr hvert år – samlet brutto 2,8 mrd. Kr

For å oppnå vedtatt gjeldsgrad i perioden bør alternativ 1 vedtas. Kommunedirektør ser imidlertid at kommende behov innenfor Helse- og omsorg ikke kan løses med dette nivået på lånerammen. Derfor foreslås det alternativ 2 som vil gi en nettogjeld på 5,9 mrd. kr i 2032. Kommunedirektør vil fortsatt jobbe med å finne løsningen for reduksjon i låneopptak og vil komme med disse i forbindelse med årlige rulleringer av økonomiplanene.

I Revidert Nasjonalbudsjett påpekes det at kommunene har de siste årene hatt stor inntektsvekst og har hatt anledning til å bygge opp buffere og egenkapital. På grunn av dette legger staten ikke opp til større overføringer til kommunene i tiden fremover. Bodø har hatt et resultat som er lavere enn landsgjennomsnitt og har ikke fått bygd opp store nok buffere. Dette vil gjøre arbeide med å få en bærekraftig økonomi på sikt enda vanskeligere og gi tøffere politiske prioriteringer.

2.0 Rammevilkår

2.1 Økonomiske utsikter nasjonalt

I Norges Banks rentemøte 6. mai 2022 ble styringsrenten holdt uendret på 0,75%. I samme møte er det varslet at styringsrenten mest sannsynlig vil bli satt opp i juni. Det spås til sammen 7 renteendring innen utgangen av 2023.

Økonomiplan 2022-2025 er basert på pengepolitisk rapport nummer 3/2021. Perspektivanalysen 2023-2032 benytter oppdatert prognose fra rapport nummer 1/2022.

Anslag styringsrente	2022	2023	2024	2025
Pengepolitisk rapport nr 1/2022	0,90 %	2,00 %	2,50 %	2,40 %
Pengepolitisk rapport nr 4/2021	0,80 %	1,50 %	1,70 %	
Pengepolitisk rapport nr 3/2021	0,90 %	1,40 %	1,60 %	

Tabell 1. Anslag styringsrente 2022-2025. Kilde: Norges bank.

Ved bruk av samme modell som i kommunedirektørens økonomiplanforslag 2022-2025 kan forventet flytende rentenivå på kommunens gjeld bli som vist i tabellen under.

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Styringsrente	0,90 %	2,00 %	2,50 %	2,40 %	2,40 %	2,40 %	2,40 %	2,40 %	2,40 %	2,40 %	2,40 %
Kredittpåslag	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %
NIBOR-påslag	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %
Budsjettet rente	1,80 %	2,90 %	3,40 %	3,30 %	3,30 %	3,30 %	3,30 %	3,30 %	3,30 %	3,30 %	3,30 %

Tabell 2. Styringsrente - prognose fram til 2032. Kilde: Norges bank (2022-2025).

Kommunen har tidligere vært i kontakt med Norges bank angående prognose på styringsrenten for perioden 2026-2032. Svaret fra Norges bank er at dette er utenfor prognosehorisonten deres, og at de derfor ikke har tall på dette. Tidligere anbefalinger for rentenivå i langsiktig planlegging har vært 5%. På grunn av langvarige lavrenteregime har denne anbefalingen blitt fjernet. I mangel på tilstrekkelig informasjon har kommunedirektøren valgt å legge inn en uendret fra 2025 i prognosen.

2.2 Revidert nasjonalbudsjett 2022

12. mai 2022 la regjeringen fram revidert nasjonalbudsjett (RNB). RNB gir informasjon om kommunenes inntekter innværende år, samt signaler om nivået på kommunenes inntekter det

kommende året 2023. Det fremkommer ikke informasjon om årene 2024-2032 i revidert nasjonalbudsjett.

Fra Kommuneproposisjonen 2023 er følgende hentet. « ..Det økonomiske fundamentet er svært godt ved inngangen til 2022, blant annet som følge av en ekstraordinært høy skatteinngang på slutten av 2021. Foreløpige tall viser at netto driftsresultat for 2021 blir 4,7 prosent for sektoren samlet. Dette er en god del høyere enn anbefalingen fra Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) på 2 prosent. Netto driftsresultat anslås til 4,3 prosent for kommunene og 7,4 prosent for fylkeskommunene. Det er også store variasjoner mellom kommunene. Om lag 12 prosent av kommunene hadde et negativt netto driftsresultat i 2021, og 27 prosent av kommunene hadde et netto driftsresultat under TBUs anbefaling for kommunene samlet på 1 ¾ prosent». Til sammenligning fikk Bodø kommune et netto driftsresultat på 0,9 %.

Videre står det skrevet «.. Som følge av gode resultater, har kommunesektoren bygd opp solide disposisjonsfond, og det er få kommuner i ROBEK. Ved inngangen til 2022 utgjorde sektorens disposisjonsfond 13,7 prosent av driftsinntektene. Dette er en økning fra 11,9 prosent ved inngangen til 2021». Til sammenligning fikk Bodø kommune en fondsgrad på 2,9 %.

Regjeringen legger opp til en realvekst i frie inntekter på mellom 1,8 og 2,3 mrd. kr i 2023. Inntektsveksten for 2023 som varsles i denne proposisjonen, er regnet fra anslått inntektsnivå i 2022 i revidert nasjonalbudsjett 2022, med fratrukk for ekstraordinære og midlertidige skatteinntekter anslått til 14 mrd. kr. For nærmere omtale vises det til Meld. St. 2 (2021–2022) Revidert nasjonalbudsjett 2022, kapittel 3.2. Midlertidige tiltak, slik som koronatiltakene, er også korrigert ut av veksten.

Regjeringen legger opp til at kommunene får 2/3 av den samlede veksten i frie inntekter, mens fylkeskommunene får 1/3 av veksten.

Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) har foretatt beregninger som viser at kommunesektoren kan få merutgifter i 2023 på om lag 1,9 mrd. kr knyttet til den demografiske utviklingen. Av dette er om lag 1,4 mrd. kr knyttet til tjenester som finansieres av de frie inntektene, fordelt på knapt 0,9 mrd. kr på kommunene og knapt 0,6 mrd. kr på fylkeskommunene.

Med en realvekst i kommunesektorens frie inntekter i intervallet 1,8 til 2,3 mrd. kr, legger regjeringen opp til å gi sektoren rom for å styrke tjenestetilbudet til innbyggerne utover at økningen i sektorens demografikostnader og pensjonskostnader blir dekket.

På vanlig måte fastsettes de kommunale og fylkeskommunale skattørene for 2023 ved behandlingen av statsbudsjettet for 2023. Det legges opp til at skattøren fastsettes på grunnlag av målsettingen om at skatteinntektene skal utgjøre om lag 40 prosent av kommunesektorens samlede inntekter.

Pensjonskostnadene for 2023

Kommunal- og distriktsdepartementet anslår en nullvekst i kommunesektorens samlede pensjonskostnader utover anslått lønnsvekst i 2023. Anslaget er beheftet med betydelig usikkerhet. Departementets anslag har tatt hensyn til endret reguleringsmetode av løpende pensjoner (pensjoner under utbetaling) i 2022, jamfør Prop. 41 L (2021–2022) Endringer i folketryktdloven, lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (endret regulering av alderspensjon under

utbetaling) Videre er det i departementets anslag lagt til grunn at kommunesektoren fordeler bruken av frigjorte reserver (som følge av ny offentlig tjenstepensjon og nye regler for samordning av ytelsene fra tjenstepensjonen med ytelser fra folketrygden) over en periode på sju år. Dette ble varslet i Prop. 192 S (2020–2021) Kommuneproposisjonen 2022.

Forutsetninger for beregning av de regnskapsmessige pensjonskostnadene

Departementet har for 2023 ikke foretatt endringer i de økonomiske forutsetningene for beregning av de regnskapsmessige pensjonskostnadene. Departementet vil opplyse nærmere om de økonomiske forutsetningene for beregning av pensjonskostnadene i rundskriv til alle kommuner og fylkeskommuner.

Ressurskrevende tjenester – styrking av tilleggskompensasjonen

I Hurdalsplattformen står det at: «Regjeringen vil gjennomgå og forbedre toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester for å sikre en bærekraftig utvikling av ordningen.» Enkelte mindre kommuner som har spesielt høye utgifter til ressurskrevende tjenester, får en særskilt kompensasjon som kommer i tillegg til det ordinære toppfinansieringstilskuddet. Følgende kriterier gjelder for at kommuner skal kvalifisere for tilskuddet:

- har færre enn 3 200 innbyggere
- har høye utgifter til ressurskrevende tjenester per innbygger
- har gjennomsnittlige skatteinntekter de siste tre årene som er lavere enn 120 pst. av landsgjennomsnittet

Departementet foreslår at tilleggskompensasjonen økes med 25 mill. kr i 2023. Økningen finansieres med en tilsvarende reduksjon av kommunenes rammetilskudd, ved at innbyggertilskuddet reduseres med et likt beløp per innbygger.

Andre signaler fra Kommuneproposisjonen 2023. «..Kommunesektoren står overfor langsiktige utfordringer som den må være rustet til å håndtere. Blant annet er kommunenes kostnader som følge av endringer i befolkningssammensetningen ventet å øke. Kostnadsveksten skyldes hovedsakelig at andelen eldre i befolkningen øker, og derav økte utgifter innenfor helse- og omsorgstjenesten og pensjonsutbetalingene. Arbeidskraftsbehovet vil bli større, samtidig som andelen innbyggere i yrkesaktiv alder går ned. Disse utviklingstrekkene vil bidra til et redusert handlingsrom i statsbudsjettene framover, noe som også vil kunne få betydning for kommunerammene.» Dette er en relevant situasjon for Bodø kommune. Med lavt netto driftsresultat og lav fondsgrad, blir det ekstra utfordrende for kommunen å ta dette signalet inn i en allerede krevende kommuneøkonomi.

2.2 Ny kommunelov

I den nye kommuneloven er kravene til økonomisk styring strammet betraktelig inn. Kommunenes ansvar for å ivareta egen økonomi og handlingsrom på lang sikt tydeliggjøres. Det er innført overordnede bestemmelser om økonomiforvaltningen som skal sikre:

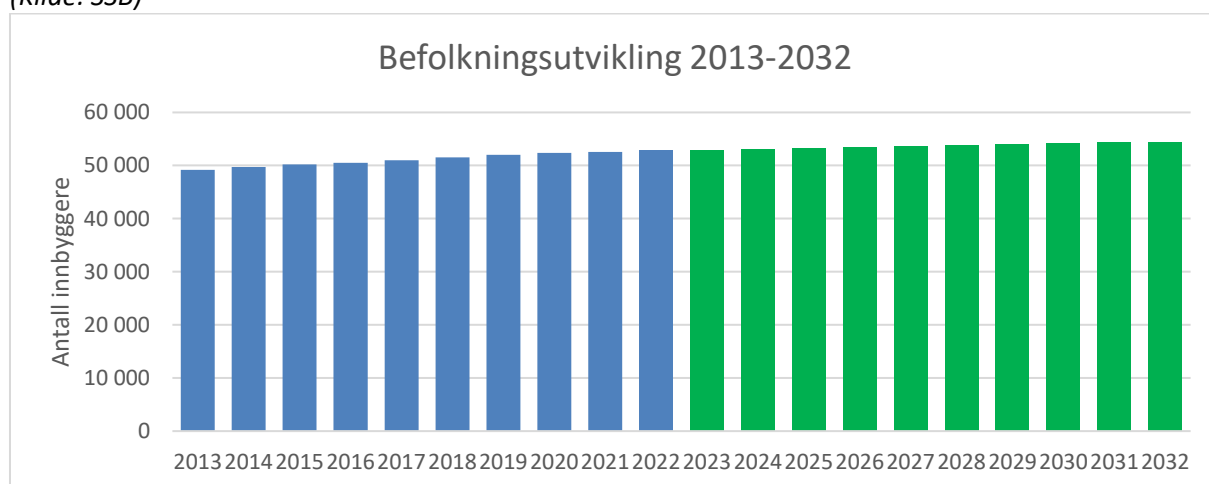
- At det er kommunens eget ansvar å ha en langsiktig økonomiforvaltning
- Samordnede og realistiske planer for egen økonomi og for lokalsamfunnets utvikling
- Forsvarlig finans- og gjeldsforvaltning.

Ny kommunelov slår fast at det er kommunestyret som har det øverste ansvaret for kommunens økonomi. Sentrale verktøy for dagens økonomistyring er økonomiplanen, årsbudsjettet, årsregnskapet og årsberetningen, samt regler for finans- og gjeldsforvaltningen (finansreglement). Det er i tillegg lovfestet krav om at alle kommuner skal ha et økonomiregelverk og bruke finansielle måltall i økonomistyringen. Finansielle måltall er politisk vedtatte målsetninger for kommunens økonomiske utvikling. Den enkelte kommune må selv velge måltall og vurdere hvilket nivå disse bør ligge på, men må fastsettes slik at de gjenspeiler hva som skal til for å oppnå en forsvarlig langsiktig økonomisk utvikling.

2.3 Befolkningsutvikling

Befolkningen i Bodø har økt jevnt de siste 10 årene, men veksten har avtatt noe de siste 3 årene (snitt vekst 260 innbyggere). I gjennomsnitt har den årlige veksten i denne perioden vært på 438 innbyggere per år. Som det framkommer av grafen under er prognosen til SSB¹ for 2023-2032 vist med de grønne søylene. I prognosen er det lagt inn en forventning om en gjennomsnittlig vekst på 165 nye innbyggere per år. Bakgrunnen til den lave veksten er fallende fødselstall og lav innvandring i perioden. Merk at ny befolkningsprognose for 2022-2050 legges fram av SSB juli 2022.

Figur 1 - Historiske befolkningstall Bodø kommune 2013-2022, SSB MMMM prognose 2023-2032 (Kilde: SSB)

Utviklingen i Bodø fordelt på aldersgrupper framkommer av tabellen under.

Aldersgruppe/År	2013	2017	2022	2023	2027	2032	Endring 32-22
0-5 år	3 820	3 578	3 209	3 132	3 194	3 280	71
6-15 år	6 051	6 159	6 195	6 222	5 741	5 358	-837
16-19 år	2 685	2 588	2 496	2 446	2 635	2 497	1
20-44 år	17 390	17 711	18 391	18 363	18 305	18 417	26
45-66 år	13 487	14 307	14 582	14 594	14 658	14 651	69
67-79 år	4 069	4 887	5 764	5 891	6 338	6 768	1 004
80-89 år	1 436	1 490	1 816	1 899	2 361	2 942	1 126
Over 90 år	265	302	350	360	413	536	186
Totalt	48 422	50 488	52 803	52 907	53 645	54 449	1 646

¹ SSB: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/attachment/422992?ts=172798fae98>

Andel av landet 0,974 % 0,970 % 0,973 % 0,973 % 0,968 % 0,960 % -0,013 %

Tabell 3. Befolkningsendringer 2013-2032.

Fødselstallene har vært fallende siden toppåret 2009 (680 fødte) til og med bunnåret 2019 (483 fødte). En liten forbedring skjedde i 2021, da antall fødsler endte på 575 stk. Tall per 1 kvartal 2022 viser 121 fødte, noe som er på nivå med 2018 og 2019 da det ble født 523 barn og 483 barn. I SSB prognosen som er benyttet videre ligger fødselstallene på rundt 538 fødte per år (gjennomsnitt).

Tabellen viser at antall barnehagebarn har gått ned fra 3 820 barn i 2013 til 3 209 barn i 2022. Prognosen framover tilsier et lite fall i første del av prognoseperioden, for deretter å stige noe inn mot slutten av prognoseperioden. SSB har lagt til grunn fødselstall som de siste årene (2018-2020) i starten av prognoseperioden, for deretter å stige noe mot slutten av perioden over.

Barn i skolepliktig alder har gått noe opp fra 2013 fra 6 051 til 6 195 i 2022. Prognosene framover tilsier et stabilt antall barn i skolealder fram til 2023, for deretter å falle til 5 358 barn i 2032. Dette som følge av lave fødselstall i prognoseperioden. Fra 2013 til 2032 er dette en nedgang på 11,5 %.

De store endringene kommer i de eldste aldersgruppene. Aldersgruppen 67-79 år har gått fra 4 069 innbyggere i 2013 til 5 764 i 2022. Prognosen sier at denne aldersgruppen vil øke ytterligere fram til 2032, til totalt 6 768 innbyggere. Fra 2013 til 2032 er dette en økning på 66,3 %.

Aldersgruppen 80-89 år var på 1 436 innbyggere i 2013. I 2022 har denne aldersgruppen 1 816 innbyggere. I prognoseperioden framover øker denne aldersgruppen mye, og i 2032 forventes det 2 942 innbyggere i denne aldersgruppen. Fra 2013 til 2032 er dette en økning på 104,9 %.

Den eldste aldersgruppen har også en solid økning. Fra 265 innbyggere i 2013 til hele 536 innbyggere i 2032. Dette er en økning på 102,3 %. SSB har lagt til grunn i sine prognoser økt levealder, noe som dermed gir vekst i de eldste aldersgruppene.

Bodø kommune sin befolkningsandel av landet var i 2013 på 0,974 %, noe som forenklet omtales som 1 % kommune. Utviklingen fram til 2022 har gått begge veier, og per 2022 utgjør Bodø kommune 0,973 % av landet. De nye MMMM prognosene tilsier at Bodø kommune sin andel i 2032 vil falle ned til 0,96 %, noe som er det laveste i denne perioden (2013-2032).

Aldersgruppe/År	2013	2017	2022	2023	2027	2032	Endring 32-22
0-5 år	1,046	1,005	0,968	0,961	0,991	0,983	0,015
6-15 år	1,007	1,002	0,994	1,005	0,985	0,976	-0,018
16-19 år	1,053	1,015	1,011	0,979	1,015	1,023	0,012
20-44 år	1,033	1,029	1,050	1,050	1,043	1,046	-0,004
45-66 år	0,991	1,013	0,986	0,987	0,985	0,980	-0,006
67-79 år	0,925	0,924	0,939	0,939	0,968	0,982	0,043
80-89 år	0,817	0,871	0,963	0,968	0,931	0,936	-0,027
Over 90 år	0,663	0,698	0,772	0,782	0,864	0,921	0,149

Tabell 4. Aldersgrupper omgjort til indekser.

Indeksen forteller hvor mange innbyggere kommunen har i de ulike aldersgruppene i forhold til landet. En indeks på 1 betyr at kommunen har en tilsvarende andel som landet. Ligger indeks over 1, betyr det at kommunen relativt sett har flere innbyggere i den aktuelle aldersgruppen. Ligger indeksen under 1, betyr det at kommunen relativt sett har færre innbyggere i den aktuelle

aldersgruppen. Veksten i aldersgruppen over 90 år er større i Bodø enn i landet som helhet. Den beregnede indeksen var på 0,663 i 2013, og forventes å være på 0,921 i 2032.

Utviklingen i indeksen stemmer godt med erfaringene i kommunen. Antall barnehagebarn har gått nedover, og indeksen sier at Bodø kommune har falt mer enn landet. Fra å ha 4,6 % flere barnehagebarn i 2013 enn landssnittet, til å ha 3,2 % færre barnehagebarn i 2022. Prognosene framover tilsier at Bodø vil ligge noe under landssnittet fram til 2032.

Antall skolepliktige barn lå i 2013 på 0,7 % over landssnitt, fram til 2022 har denne prosenten falt til litt under landssnittet. Dette til tross for at antall skolepliktige har gått opp fra 6 051 til 6 195 i samme periode. Dette betyr at veksten på landsbasis har vært større i denne perioden. Prognosen framover tilsier at fallet i Bodø er større enn på landsbasis, og i 2032 har kommunen 1,7 % færre skolepliktige barn enn landssnittet.

Den voldsomme veksten i de eldste aldersgruppene gir også store utslag i utviklingen i indeksene. Aldersgruppen 67-79 år går fra å være 7,5 % under landssnittet i 2013 til å ligge 1,8 % under i 2032. For aldersgruppen 80-89 år endres prosenten fra 18,3 % under landssnittet i 2013 til 6,4 % under i 2032. De over 90 år lå hele 33,7 % under landssnittet i 2013, 19 år senere ligger denne aldersgruppen 7,9 % under landssnittet.

Når SSB utarbeider sine befolkningsprognoser, er det ikke alle lokale forhold de kan ta stilling til eller har kjennskap til. Det kan jo derfor være lurt å ha i minne at følgende forhold kan slå inn på befolkningsutviklingen i Bodø kommune:

- Ny BY Ny Flyplass prosjektet
- Kulturhovedstad
- Nedleggelsen av flystasjonen

Det er lagt inn en forventning om at Ny By Ny Flyplass prosjektet, samt kulturhovedstad er forhold som vil påvirke kommunen i en positiv retning i form av flere innbyggere og nyetableringer i næringslivet, mens nedleggelsen av flystasjonen drar i motsatt retning. Nedleggelsen er gjennomført, men alle ettervirkningene har ikke kommet til syne enda.

2.4 Premieavvik og amortisering

Da ordningen med pensjonskostnad ble innført i 2002 var forutsetningen at den skulle sikre en utjevning av pensjonspremien over år. Noen år skulle det være positive premieavvik og andre år negative premieavvik. Slik har det ikke blitt.

*Premieavvik forklares som differansen i kr mellom det kommunen betaler inn i pensjonspremie til pensjonsselskapet (for eksempel KLP) og en beregnet kostnad basert på kriterier fastsatt av finansdepartementet. Når premieinnbetalingen overstiger den beregnede pensjonskostnaden, oppstår et positivt premieavvik. Dette er ikke reelle midler, men det skal behandles som en inntekt som rent teknisk reduserer den samlede pensjonsutgiften i regnskapet. Positivt premieavvik avsettes i balansen som gjeld og må tilbakeføres til drift etter gjeldene regler. Dette er såkalt amortisering. **Netto premieavvik er premieavvik minus amortisering.***

Positive premieavvik kan skjule ubalansert drift i regnskapet dersom dette gir et positivt netto premieavvik. Positive premieavvik er i realiteten et driftslån som må belastes driften på et senere tidspunkt – såkalt amortisering.

Akkumulert premieavvik ved utgangen 2021 er på 110 mill. kr. Når netto premieavvik (premieavvik minus amortisering) blir negativt vil det belaste driften og redusere netto driftsresultat. Eller motsatt - når netto premieavvik blir positivt vil det forbedre netto driftsresultat. Premieavviksfondet (30 mill. kr per 31.12.2021) er ikke stort nok for å tilbakebetale det totale akkumulerte premieavvik, men kan benyttes ved negative premieavvik for å minimere driftskonsekvensene.

Det er ikke mulig å lage en entydig prognose frem til 2032 på fremtidige netto premieavvik. Slike prognoser finnes ikke, men det en vet er at Bodø kommune har et akkumulert premieavvik som skal amortiseres. Det er en risiko for at denne amortiseringen kan redusere driftsresultatet.

2.5 Ny by - Ny flyplass

Kampflybasen i Bodø ble nedlagt 1.1.2022. Flytting av Bodø sivile lufthavn til ytterst på Bodøhalvøya ble vedtatt med finansieringsplan i statsbudsjett 2022 etter at det tidligere har vært enstemmig vedtatt i de siste to Nasjonale transportplaner. I forslag til Revidert nasjonalbudsjett 2022 er finansierings- og risikofordelingen mellom staten og Avinor justert. Avinors investeringsbeslutning skal fattes av konsernstyret, og det forventes at dette vil skje i juni 2022. Arbeidet med sluttforhandling av avtalene vil da gjenopptas, og skal ferdigstilles høsten 2022.

Bodø kommune/Nordland fylkeskommune har etablert et felles eiendomsselskap som skal eie, utvikle og selge videre eiendommen som skal benyttes til byutvikling. Markedspris for kjøp av eiendommen som skal benyttes til byutvikling er fastsatt til 1,3 mrd. kr i statsbudsjett for 2022.

Investeringen er svært viktig for videreutvikling av Bodøsamfunnet. Bodø mangler i dag attraktive næringsarealer, dette vil flytting av Bodø lufthavn løse. Dette gir muligheter for vekst og etablering av nye arbeidsplasser til erstatning for det store tapet av arbeidsplasser etter den største statlige nedleggelse av offentlige arbeidsplasser ved kampflybasen.

Det pågår et felles arbeid i Bodø kommune og Nordland fylkeskommune med å forberede kapitalisering av eiendomsselskapet, Nye Bodø eiendom AS. Dette skal skje gjennom realisering av eiendom og låneopptak. Bodø kommune har allerede startet forskuttering av lokalt bidrag i planleggingsfasene for ny lufthavn, og det er inngått avtaler som regulerer dette mellom Avinor og Bodø kommune. Til sammen er det forskuttert rundt 40 mill. kr i perioden 2019-2021.

Kommunedelplan med overordnet miljøprogram og mobilitetsplan for den nye bydelen, som har tatt tilbake navnet Hernes, behandles av bystyret i juni 2022. Områdeplanlegging av de to første delområdene skal starte høsten 2022.

3.0 Bærekraftig kommuneøkonomi

Bærekraftig kommuneøkonomi kan defineres som en økonomi som imøtekommer behovene til dagens innbyggere uten å redusere mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov. For en tjenesteproduserende organisasjon som Bodø kommune er økonomi ikke noe mål i seg selv, men et middel for å kunne tilby gode tjenester til befolkningen. En bærekraftig økonomi er

nødvendig for å kunne tilby et tjenestetilbud av tilstrekkelig omfang og kvalitet over flere generasjoner.

Bodø kommune oppfyller allerede de nye kravene til økonomisk styring som er kommet i ny kommunelov, men øker sitt fokus på bærekraftig kommuneøkonomi ytterligere ved å fokusere på:

- Økonomisk handlingsrom
- God økonomistyring
- Effektiv tjenesteproduksjon

3.1 Økonomisk handlingsrom

Innføring av økonomiske handlingsregler er en metodikk for å sikre informasjon om kommunen har en bærekraftig økonomi med tilstrekkelig handlingsrom. Etter den nye kommuneloven må kommunene ha måltall for utviklingen av kommunens økonomi. Bodø kommune har vedtatt egne handlingsregler for å imøtekomme lovens krav. Handlingsreglene skal være enkle å forstå, samtidig som de gir fokus på kjernen i kommunens økonomi og medvirke til at rammebetingelsene i budsjettprosessen er tydelig definert. Merk at alle handlingsreglene i denne analysen er basert på Bodø kommune sine regnskapstall/prognoser, og ikke konserntall som inkluderer kommunale foretak. Dette for å gjøre tallene sammenlignbare over tid (historikk vs framtid).

Driften må være tilpasset kommunens inntekter, slik at alle handlingsregler er i forhold til brutto driftsinntekter. De fire handlingsreglene omfatter: resultatgrad, fondsgrad, gjeldsgrad og belastningsgrad. For å gjøre det enklere å få et bilde av kommunens økonomi beregnes også en samlet indeks, som er en vektet sum av de økonomiske handlingsreglene.

Tabell 5 – Oversikt handlingsregler og vedtatte målsettinger (Vedtatt juni 2018)

	Målsettinger
Resultatgrad	1,75 %
Fondsgrad	3,00 %
Gjeldsgrad	85,00 %
Belastningsgrad	11,00 %

Nivået på disse handlingsreglene er ikke regulert i loven, og det er opp til kommunen selv å gjøre slike vurderinger. I økonomiplanen 2022 – 2025 ble det nevnt at kommundirektøren skulle foreslå justeringer av nivået på nøkkeltallene for fondsgrad og belastningsgrad i forbindelse med perspektivanalysen.

Resultatgrad

Ifølge TBU er resultatgraden det viktigste nøkkeltallet for regnskapsresultatet i en kommune. Teknisk beregningsutvalg (TBU) anbefaler en resultatgrad på minimum 1,75 %. Resultatgrad er netto driftsresultat i forhold til brutto driftsinntekter. Avsetninger til disposisjonsfond avhenger av om kommunen klarer å oppnå en tilstrekkelig positiv resultatgrad.

Fondsgrad

Det vedtatte måltallet for fondsgraden er på 3 %. Perspektivanalysen viser at dette blir nådd i hele perioden. En fondsgrad på 3 % er lavt, og sammenlignbare kommuner ligger godt over Bodø kommune. Beregning av fondsgraden omfatter ikke bundne fondsmidler og ubundne

investeringsfond. Fondsgrad er sum alle ubundne driftsfond i forhold til brutto driftsinntekter. Bare disposisjonsfond vil i perioden 2021-2032 ligge på 1,6 % i gjennomsnitt, forutsatt at alle midler som kan bli avsatt blir satt på dette fondet.

Kommunedirektøren ser at det er behov for å endre dette nøkkeltallet. Samtidig står Bodø kommune foran en stor omstilling, og handlingsrommet for å sette av midler på disposisjonsfond i de kommende årene er redusert. Det finnes ingen klar norm for disposisjonsfondets størrelse, men i en rapport om økonomiske nøkkeltall anbefaler Telemarksforskning at disposisjonsfondet utgjør mellom fem og ti prosent av kommunens brutto driftsinntekter. Kommunedirektøren vil i neste perspektivanalyse forstå en justering av nøkkeltallet for fondsgrad.

Gjeldsgrad

Riksrevisjonen anbefaler at kommunens netto lånegjeld ikke overstiger 75% av brutto driftsinntekter. Netto lånegjeld omfatter gjeld til VA og øvrige investeringer. Startlån og pensjonsforpliktelser er ikke inkludert i netto lånegjeld. Dette oppfattes som en gjennomsnittsbetraktning og må derfor vurderes i forhold til kommunens situasjon og betalingsevne. Bodø kommune er i vekst og har behov for investeringer for å imøtekomme veksten. Høy gjeld øker også risikoen i forhold til renteøkning, dette må tas i betraktning når gjeldsnivået vurderes. Det blir vurdert at den langsiktige netto lånegjelden ikke bør overstige 85 %, noe som er 10% over anbefalingen til riksrevisjonen.

Belastningsgrad

Når det gjelder belastningsgraden er dette nøkkeltallet et resultat av gjeldsmengden, avdragstiden og rentenivået. Det vedtatte måltallet for belastningsgraden er 11 %. De siste årene har Bodø kommune gjennomført flere avdragsutsettelse, og nye lån tas opp med lengre nedbetalingstid. Dette medfører at avdragene er reduserte, samtidig som den forlengede avdragstiden gir et høyere grunnlag å beregne renteutgifter på. Dette fører til stigende renteutgifter. Til sammenligning ligger KOSTRA-gruppe 11 (konserntall) på 5,1 % i 2021.

Det er ingen tydelig anbefaling på nivå for belastningsgraden i form av renter og avdrag. Belastningsgrad omfatter alle driftsutgiftene til renter og avdrag i forhold til brutto driftsinntekter. Nivået på belastningsgraden er knyttet til kommunes betalingsevne i forhold til nåværende gjeldsnivå.

Kommunedirektøren foreslår, som varslet i økonomiplan 2022-2025, å tilpasse måltallet for belastningsgraden fra 11 % til 7,5 %, slik at det reflekterer endringene i kommunens avdragstid til låneporteføljen. Denne endringen gir lite utslag på indeksen til kommunen, da denne handlingsregelen er vektet med 10 %.

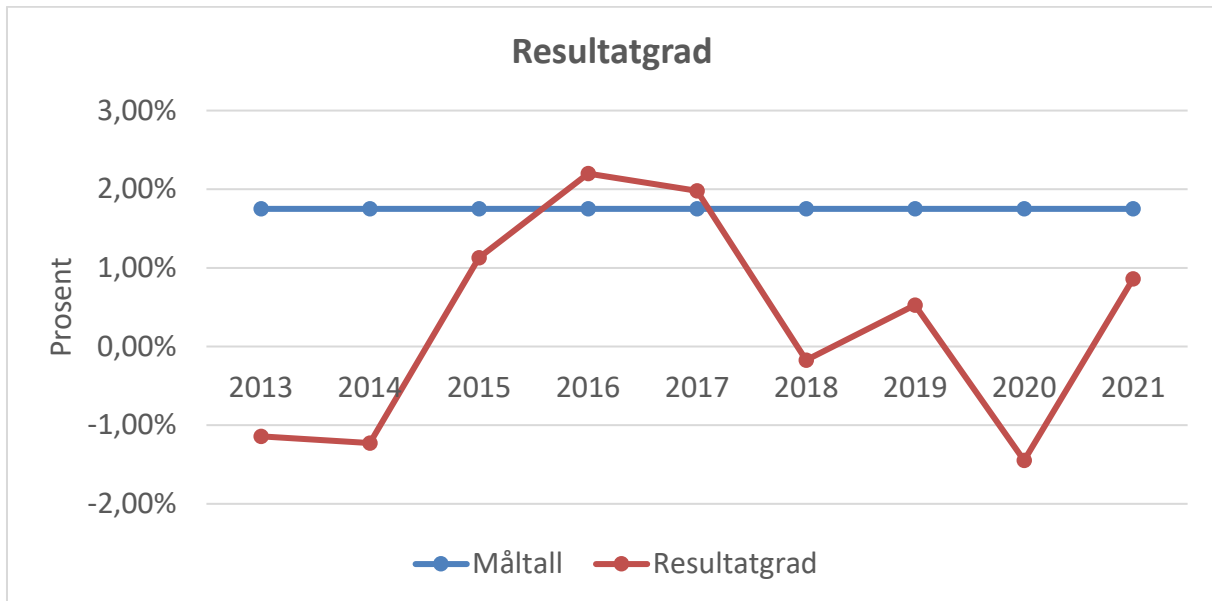
3.2.1 Resultatgrad

Resultatgrad er **netto driftsresultat i forhold til driftsinntekter**. Riktig nivå på resultatgrad vil sikre en bærekraftig kommuneøkonomi over tid, slik at Bodø kommune kan:

- Unngå at kommunens verdier forringes
- Skape handlefrihet.
- Muliggjøre oppbygging av fond.
- Bygge egenkapital til fremtidige investeringer som erstatning for låneopptak.

Nedenfor er en oversikt over utvikling av resultatgraden til Bodø kommune de siste 9 år.

Figur 2 – Utvikling resultatgrad Bodø kommune.

Resultatet til Bodø kommune i 2017 og 2016 er omtrent på et anbefalt nivå og betydelig forbedret fra foregående år. Resultatene etter 2017 har falt langt under anbefalt nivå, og medfører problemer med å få satt av nok midler på fond m.m. Resultatgraden i 2013 er korrigert slik at den er sammenlignbar med resultatgraden fra og med 2014. I 2013 ble det faktiske netto driftsresultatet kamouflert av momskompensasjon fra investeringer. I 2021 fikk kommunene tilført masse koronapenger, samt at skatteinntekten ble langt over forventet. Dette forklarer den positive oppgangen fra 2020. Til sammenligning er foreløpig resultat for kommunene i Norge på 4,7 %.

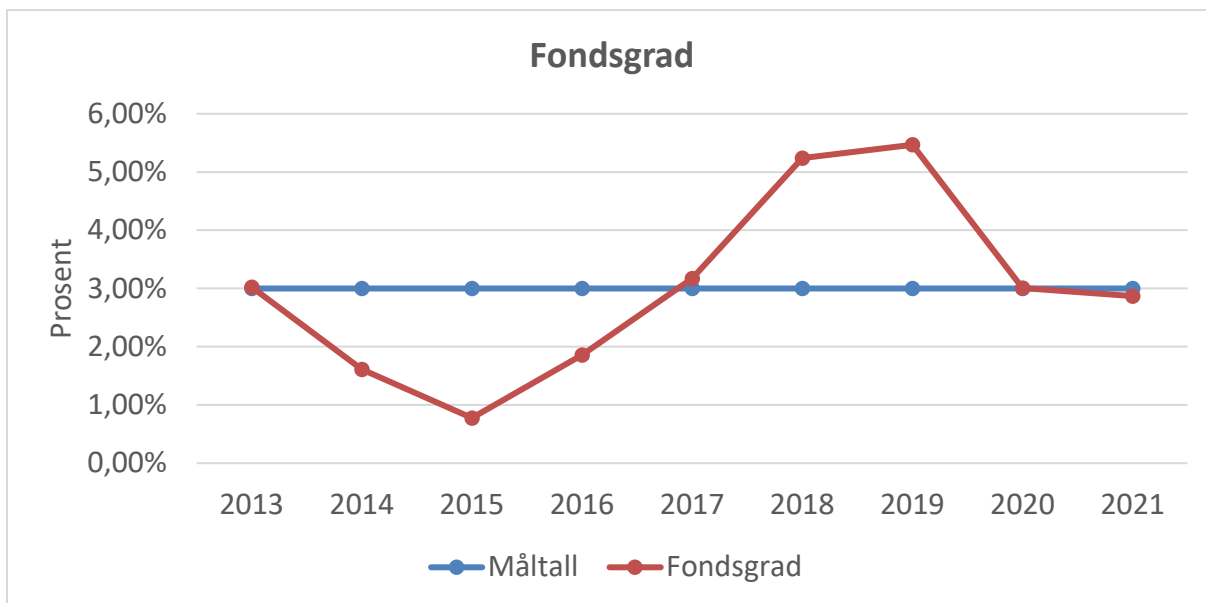
3.2.2 Fondsgrad

Fondsgrad er disposisjonsfond i forhold til brutto driftsinntekter. Fondsgrad er et mål på nivået på disposisjonsfondet slik at Bodø kommune kan ha:

- Buffer mot uforutsette hendelser.
- Sikkerhet mot plutselige renteøkninger.
- Handlefrihet til å gripe de muligheter som byr seg.
- Egenkapital i fremtidige investeringer

Samlet disposisjonsfond vil variere over tid i tråd med de økonomiske resultatene. Nedenfor er en oversikt over fondsgraden til Bodø kommune de siste 9 år.

Figur 3 – Utvikling fondsgrad Bodø Kommune.

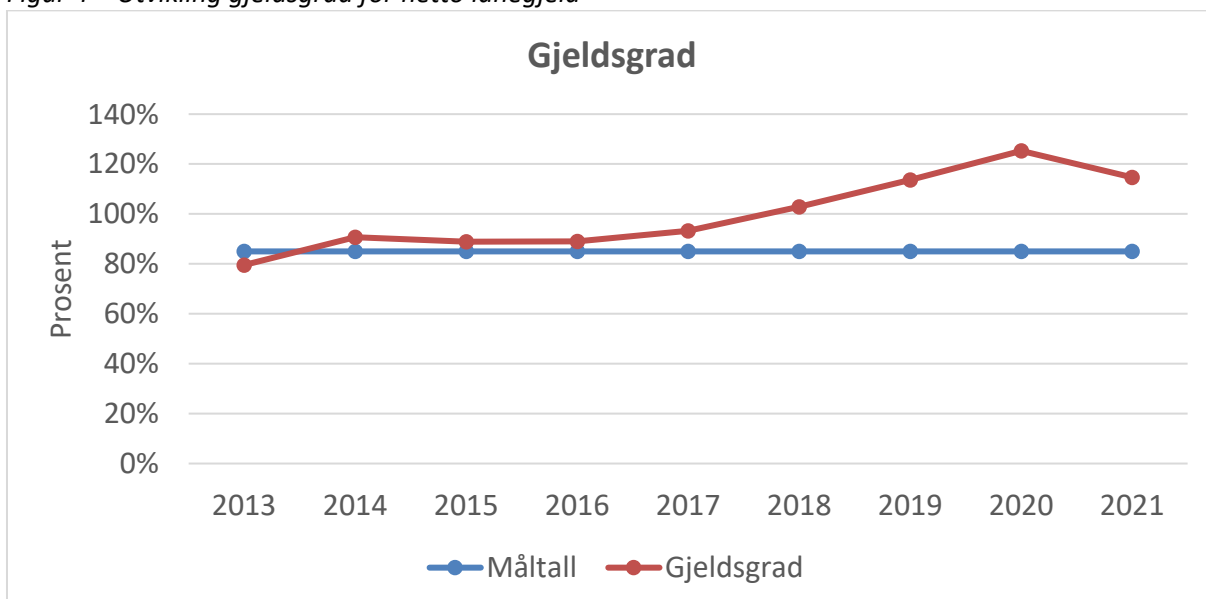
Ubundne driftsfond er på til sammen 170 mill. kr. Av dette er 154 mill. kr øremerket av bystyrets egne vedtak som boligfond, vedlikeholdsfond bygg, vedlikeholdsfond vei, pensjonsfond og lignende. 16 mill. kr er ikke øremerket og betraktes som disposisjonsfond.

Det er helt normalt å håndtere svingninger i driften med bruk av disposisjonsfond, men det er ikke en løsning over tid. Bruk av disposisjonsfond gir kommunen bedre tid til å tilpasse driften til driftsinntektene. Manglende avsetninger til disposisjonsfond over tid fører til at inntektssvikt/utgiftsøkninger må hentes inn gjennom hurtige reduksjoner i eksisterende drift, noe som erfaringsmessig er meget utfordrende.

3.1.3 Gjeldsgrad

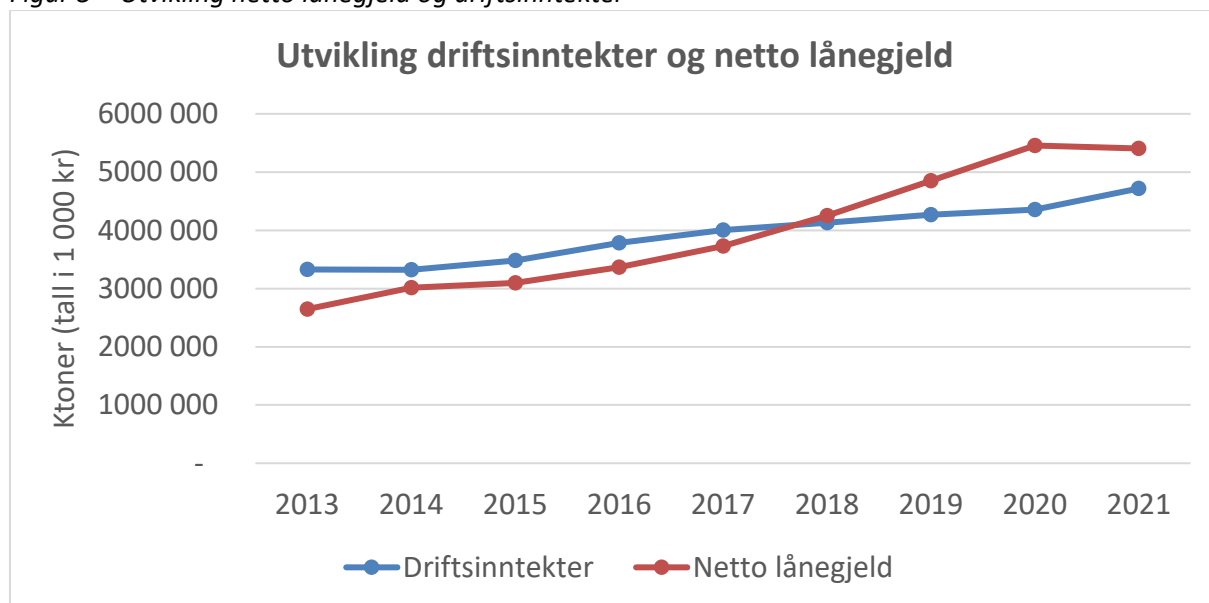
Gjeldsgrad er netto lånegjeld i forhold til driftsinntekter. Av samlet netto lånegjeld er 20,7 % av lånegjelda knyttet til VA investeringer og er selvfinansierende. Øvrig gjeld vil belaste driftsregnskapet med renter og avdrag og må dekkes av rammeoverføringene fra staten. Nedenfor er en oversikt over gjeldsgraden til Bodø kommune de siste 9 år.

Figur 4 – Utvikling gjeldsgrad for netto lånegjeld

Ved utgangen av 2018 passerte Bodø kommune en gjeldsgrad på over 100 %. Utviklingen har gått i retning av enda høyere gjeldsgrad. Årsaken til endringen i gjeldsgraden er betydelig økt låneopptak (gjeld), jamfør grafen under. I tillegg har kommunen over flere år hatt avdragsutsettelse og lagt på minimumsavdrag, noe som også har medført til en økning i den totale gjelden til kommunen. Ved utgangen av 2021 er gjeldsgraden på 114,6 %, dette er ett steg i riktig retning. Bakgrunnen til forbedringen skyldes blant annet ekstraordinært avdrag på 0,2 mrd. kr, samt et hopp i driftsinntektene for 2021, se grafen under. I denne analysen er hoppet i driftsinntekten ikke videreført, men en mer normal utvikling lagt til grunn. Derfor vil gjeldsgraden ligge over regnskapet for 2021 i denne analysen.

Figur 5 – Utvikling netto lånegjeld og driftsinntekter

Gjelden til Bodø kommune øker mer enn inntektene. I 2018 var et skifte ved at inntektene er lavere enn samlet nettogjeld. Økt gjeldsnivå gir økt renterisiko, samt at økt gjeld belaster driften med økte rente- og avdragskostnader. Riktig gjeldsgrad er det Bodø kommune har råd til over tid.

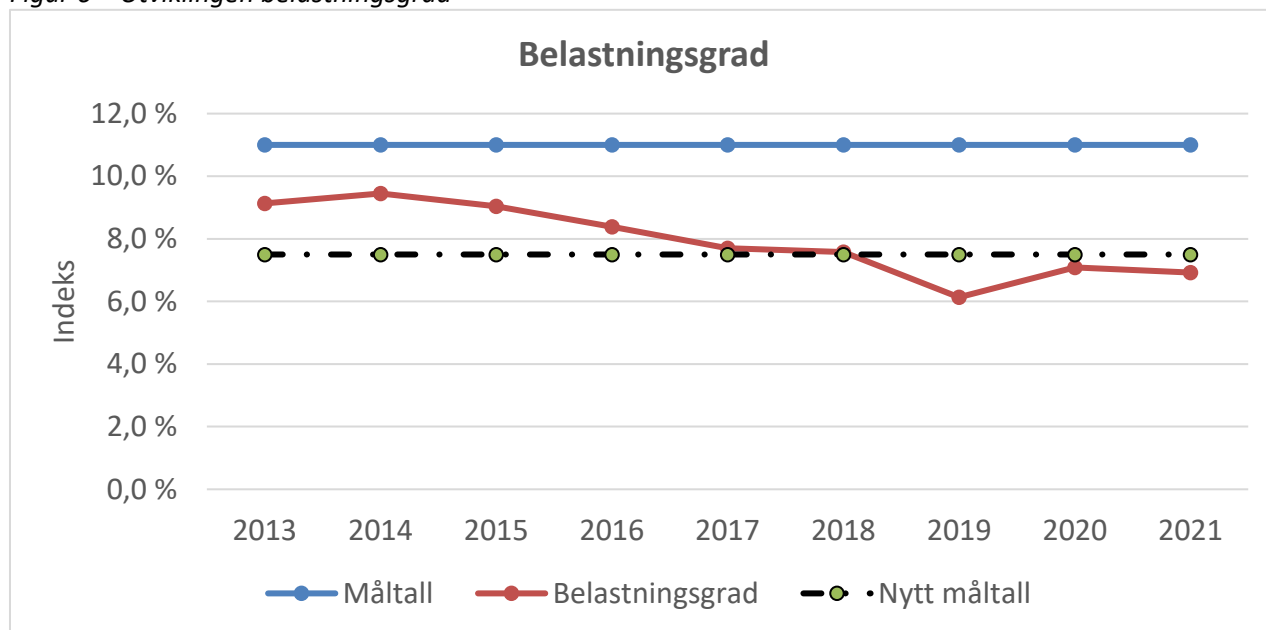
3.1.4 Belastningsgrad

Belastningsgrad (tidligere omtalt som Finansieringsgrad) omfatter alle driftsutgiftene til renter og avdrag i forhold til brutto driftsinntekter.

Gjeldsgrad og belastningsgrad henger sammen. Avdrag og rentebelastning er en konsekvens av netto lånegjeld. Belastningsgrad påvirkes også av rentenivå og avdragstid. Høy gjeld medfører høy risikoeksponering for renteøkning. Rentebanen til styringsrenten er økende og rentenivået vil øke.

Belastningsgraden kan påvirkes av avdragstiden som i stor grad bestemmes av kommunen så lenge minimumsavdrag i henhold til kommuneloven er ivarettatt. Utviklingen fra 2016 til 2020 viser en reduksjon i belastningsgraden og henger primært sammen med utsettelse av avdrag.

Figur 6 – Utviklingen belastningsgrad

Riktig belastningsgrad er det Bodø kommune har råd til over tid. I denne saken foreslås det å tilpasse måltallet fra 11,0 % til 7,5 % som følge av at nedbetalingstiden på nye låneopptak er forlenget.

3.1.5 Indeks

Bodø kommune har utarbeidet en indeks basert på de fire handlingsreglene. Hovedhensikten med en indeks er at den skal være enkel og intuitiv å forstå for alle beslutningstagere, slik at det bidrar til riktige beslutninger for å sikre en bærekraftig kommunal økonomi.

Målsettingene er basert på anbefalingene til Teknisk Beregningsutvalg og Riksrevisjonen. Når det gjelder vektingen i indeksen mener riksrevisjonen at resultatgraden er den viktigste indikatoren for en bærekraftig kommuneøkonomi. Den er derfor vektet 50% i indeksen. Videre er resultatgrad og belastningsgrad fra driftsregnskapet vektet med til sammen 60%. Fra balansen er fondsgrad og gjeldsgrad vektet til sammen med 40%. Vektingen i indeksen er vurdert til et nivå som skal gi robusthet over tid. Indeks over 100 er definert som en bærekraftig kommuneøkonomi.

Tabell 6 – Oversikt indeksberegning

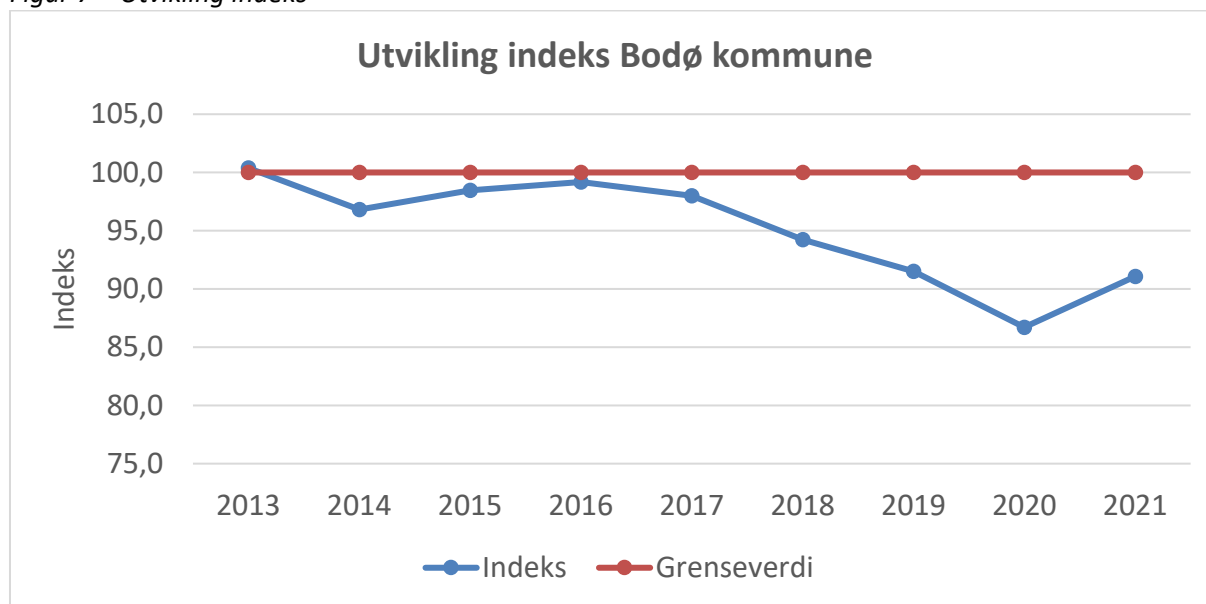
Handlingsregler og vekting				Indeks beregning			Indeks avvik		
Område	Vekting	Handlingsregler	Vekting	2013	2017	2021	2013	2017	2021
Drift	60 %	Resultatgrad	50 %	48,6	50,1	49,6	-1,45	0,11	-0,45
		Belastningsgrad	10 %	10,2	10,3	10,4	0,19	0,33	0,41
Balansen	40 %	Fondsgrad	10 %	10,0	10,0	10,0	0,00	0,02	-0,01
		Gjeldsgrad	30 %	31,6	27,5	21,1	1,63	-2,47	-8,89
		Indeks	100 %	100,4	97,9	91,1	0,4	-2,0	-8,9

Indeksberegning er et resultat av vekting og målsetting av handlingsreglene. En kan oppnå en indeks på over 100 uten at alle handlingsreglene er over målsetting. Vektingen blir derfor viktig for at indeksen er robust.

Indeksen vil variere over tid. Figur 8 viser beregnet indeks i perioden 2013 til 2021.

Figur 7 – Utvikling indeks

Indeksen ble forbedret fra 2020 til 2021. Dette skyldes at netto driftsresultat og gjeldsgraden ble forbedret fra 2020.

3.2 God økonomistyring

God økonomistyring skal bidra til et godt driftsresultat og til å opprettholde et godt økonomisk handlingsrom for Bodø. Dette er en forutsetning for å kunne bygge opp et godt tjenestetilbud til kommunens innbyggere. God økonomistyring innebærer at virksomhetene skal styre innenfor vedtatt budsjetttramme og at negative avvik ikke er akseptert. Kommunens årsresultat for 2022 legges til grunn for om 2 %-reglementet tas i bruk. Reglementet bestemmer om virksomhetene får eventuelle avvik i forhold til budsjetttramme innenfor 2 % (negative og positive) overført til neste budsjettår.

Dette forutsetter at virksomhetene:

- Overvåker den økonomiske utviklingen og styrer sin virksomhet innenfor vedtatt budsjetttramme
- Identifiserer avvik og iverksetter korrigerende tiltak, og de iverksettes så tidlig som mulig.
- Rapporterer månedlig til avdelingsdirektører og kommunedirektøren på økonomisk status og utvikling innenfor virksomhetens ansvarsområde.

Kommunen har anskaffet Framsikt. Dette er et verktøy for utarbeidelse av kommunale planer, økonomiplan, årsbudsjett, virksomhetsplaner og rapportering. Økonomiplanene utarbeides i Framsikt. Verktøyet gir også muligheter til å rapportere på verbaler, internkontroll m.m.

God økonomistyring innebærer også at kommunen har kontroll på utviklingen i frie inntekter, pensjonsutgifter, finansinntekter og kostnader. Hver tertial skal kommunen rapportere til bystyret om utviklingen i kommunens økonomi og eventuelle forslag til budsjettendringer. Å sikre kommunens inntekter er et særskilt satsningsområde.

3.3 Effektiv tjenesteproduksjon

Den største kostnadsdriveren til en kommune er nivået på inntektene. Nye inntekter fører ikke nødvendigvis til høyere overskudd, men til nye kostnader for nye tjenestetilbud til innbyggerne. Det er også slik at det ikke alltid er direkte sammenheng mellom kvalitet og ressursbruk. For egen kommune er det vesentlig over tid at gjennomføring av tjenesteproduksjon og nedbetaling av gjeld er tilpasset inntektene. For å vurdere effektiviteten til tjenesteproduksjonen i Bodø kommune har Agenda Kaupang på oppdrag fra Kommunedirektøren i Bodø kommune gjennomført en KOSTRA-analyse av tallgrunnet fra 2020. For å vurdere om tjenesteproduksjon i Bodø kommune er effektiv, sammenlignes kostnadsnivå og kvalitet mot andre sammenlignbare kommuner. En tilsvarende analyse for 2021 er under utarbeidelse og klar medio juni, og vil i tillegg vise endringer og trender mellom årene.

Kostnadsnivået i tjenestene er vurdert på grunnlag av behovskorrigerede netto driftsutgifter. Netto driftsutgifter er den utgiften kommunestyret må bevilge (utgift minus driftsinntekter og refusjoner). Utgiftene korrigeres for forskjeller i demografi, geografi og sosiale forhold for å gjøre kommuneregnskapene sammenlignbare.

Kostnadsnivået i Bodø var 429 mill. kr høyere enn gjennomsnittet i Kommunegruppe 11 i 2020. Bodø kommune driver dyrere på alle tjenestekområdene sammenlignet med Kommunegruppe 11 i 2020. Dette gjelder også for de mest sammenlignbare kommunene Skien og Tønsberg. Kommunene har tilsvarende innbyggertall, flere innbyggere i de eldste aldergruppene og en sterkere vekst i nevne aldersgrupper, de har flere ressurskrevende brukere, og de har samme forhold mellom tettsted og omland. Kostnadsnivået til Bodø er likevel henholdsvis 462 og 605 mill. kr dyrere enn sammenligningskommunene.

Kvalitet i tjenestene er vurdert på grunnlag av forrige års utgave av Kommunebarometeret fra Kommunal Rapport. Bodø har meget god kvalitet på tjenestetilbudet til innbyggerne. Bodø ble nummer 77 på Kommunebarometeret for 2020. De kommunene vi velger å sammenligne oss med i analysene fra Agenda Kaupang har også god plassering i Kommunebarometeret. Skien ble nummer 107 og Tønsberg ble nummer 38 i samme måling. Det høye kostnadsnivået til Bodø kommune kan av dette ikke forklares med høyere kvalitet på tjenestene.

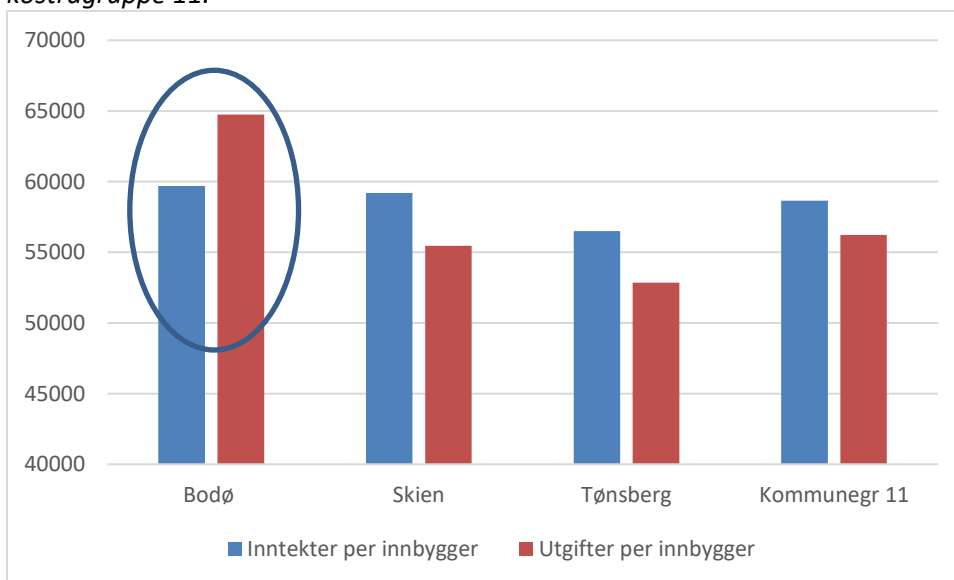
Tabellen under viser kostnadsforskjeller mellom Bodø og andre kommuner i mill. kr. Vi ser hvor mye Bodø kan spare ved å drive med samme kostnadsnivå som de andre kommunene.

Tabell 7 - Innsparingspotensial for Bodø kommune i mill. kr – basert på regnskap 2020 (Kilde: KOSTRA Rapport utarbeidet av Agenda Kaupang på oppdrag fra Bodø kommune)

Tjeneste	3004 Fredrikstad	3005 Drammen	3803 Tønsberg	3804 Sandefjord	3807 Skien	4204 Kristiansand	EKG11 KOSTRA- gruppe 11
Administrasjon	29,4	-30,9	53,9	81,3	61,3	-32,9	39,7
Barnehage	4,6	6,8	46,2	11,7	-5,8	13,6	9,5
Barnevern	3,2	15,5	21,7	33,3	21,1	31,1	13,2
Bolig	24,0	-8,0	20,8	-1,3	8,5	22,7	0,1
Brann	19,0	21,4	22,0	23,8	16,5	20,5	15,5
Grunnskole	49,7	101,8	42,8	12,7	40,0	48,5	39,7
Helse	64,9	23,5	85,0	90,6	87,2	60,6	61,1
Kirke	3,9	6,2	5,4	7,6	4,3	-0,3	3,9
Kultur	54,4	67,0	79,0	89,8	35,3	43,1	62,2
Landbruk	1,3	-3,2	1,5	1,7	1,0	1,2	1,4
Næring	15,0	11,9	44,4	8,8	-13,3	14,2	11,5
Plan- og byggesak	19,3	-2,8	23,5	21,1	15,6	16,2	14,7
Pleie og omsorg	79,7	164,5	95,5	131,4	141,7	209,6	104,8
Samferdsel	52,0	51,8	69,2	47,4	45,9	73,3	49,2
Sosial	-0,9	17,1	-6,2	2,0	3,0	-5,9	2,3
Totalt	419,3	442,8	604,7	561,9	462,3	515,5	428,8

Den største økonomiske utfordringen som kan leses ut av Agenda Kaupang analysen er at Bodø kommune som eneste kommune i sammenligningsgrunnlaget har høyere kostnader per innbygger sammenlignet med inntekter per innbygger. Dette er en situasjon som ikke er økonomisk bærekraftig over tid.

Figur 8 – Kommunens inntekter og utgifter per innbyggere sammenlignet med Skien, Tønsberg og kostragruppe 11.

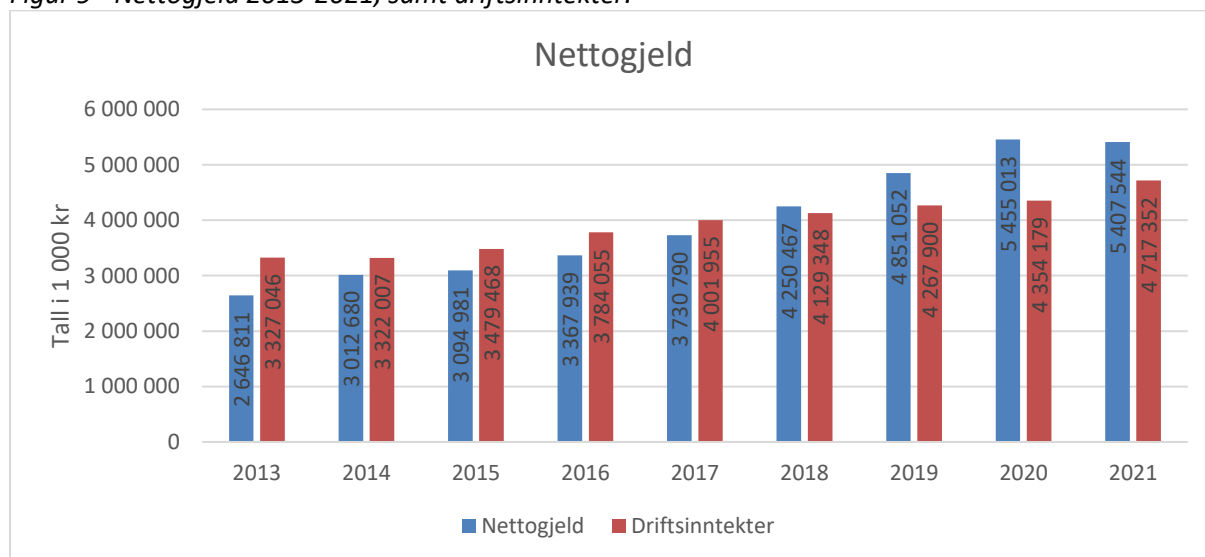
Det er gjennomgående høye enhetskostnader som er årsak til at Bodø kommune driver dyrere enn sammenligningskommunene. Vi gir dyrere tjenester per elev i grunnskole, per barn i barnehage, per barn i SFO, per bruker i hjemmetjeneste, og per bruker i institusjonsplass. Bodø kommune bruker 20% mer kommunalt tjenesteareal enn sammenligningskommunene til å drive alle tjenestetilbudene. Vi har for mye areal i skolene som gjør at enhetskostnadene blir høye per elev. I barnehagene er små avdelinger en årsak til at vi ikke klarer å holde bemanningsnormen, og som gir dyrere kostnader per barn. For tjenestene i helse og omsorg er høye enhetskostnader i stor grad knyttet til byggenes utforming. Tjenestene gis i små bogrupper og enheter som krever en høyere bemanning per plass og per seng. Vi er dyrere på kultur og aktivitetstilbud, både til barn og eldre. En viktig årsak er knyttet til kultur- og idrettsbyggene som gir høye enhetskostnader.

Enhetskostnadene på alle tjenesteområdene i Bodø kommune ligger høyere enn landsgjennomsnittet, og blir ikke kompensert gjennom rammetilskuddet. Utfordringen forsterkes ytterligere i hele planperioden 2023-2032 med de demografiske endringene som kommer med vekst i de eldre befolkningsgruppene og reduksjon i de yngre befolkningsgruppene. Økonomisk bærekraft i planperioden må innebære strukturelle endringer i tjenestene, reduksjon i tjenestearealer, effektive tjenestebygg og derav reduserte enhetskostnader i alle tjenesteområdene.

4.0 Investeringer

Regnskapene fra årene 2013-2021 viser at kommunen har investert for rundt 10,1 mrd. kr inklusiv startlån. Kommunen har fått bygd Aspåsen skole, Mørkvedbukta skole, Tverlandet skole, rådhuset, bypakke 1, Stormen kulturhus og biblioteket. Av de samlede investeringene er cirka 59 % blitt lånefinansiert, noe som tilsvarer rundt 6 mrd. kr. Denne utviklingen vises også i kommunens balanse. I grafen under framkommer utviklingen i kommunens nettogjeld² i perioden 2013-2021, sammenlignet med kommunens driftsinntekter. Grafen viser at det er spesielt de 4 siste årene som har gitt den voldsomme veksten i nettogjelden. Denne utviklingen er ikke bærekraftig over tid.

Figur 9 - Nettogjeld 2013-2021, samt driftsinntekter.

I gjeldende økonomiplanperiode 2022-2025 er det lagt opp til samlede bruttoinvesteringer på 2,3 mrd. kr eksklusivt startlån. Planlagt lånefinansiering er på 1,7 mrd. kr, noe som utgjør en grad av lånefinansiering på 76,8 %. Økningen i lånefinansieringen skyldes delvis at kommunen ikke får satt av midler til fond og egenkapital, da netto driftsresultatet (resultatgraden) er for lavt som beskrevet i kapittel 3.2.1. Kapitalisering av Nye Bodø Eiendommer AS er ikke inkludert i tallene. Kapitaliseringen av eiendomsselskapet gjøres ved salg av eiendom. Startlån utgjør et låneopptak på 0,8 mrd. kr i perioden.

I perspektivanalysen er det benyttet 3 ulike scenarier på låneopptak i årene 2026-2032. Scenariene er som følger:

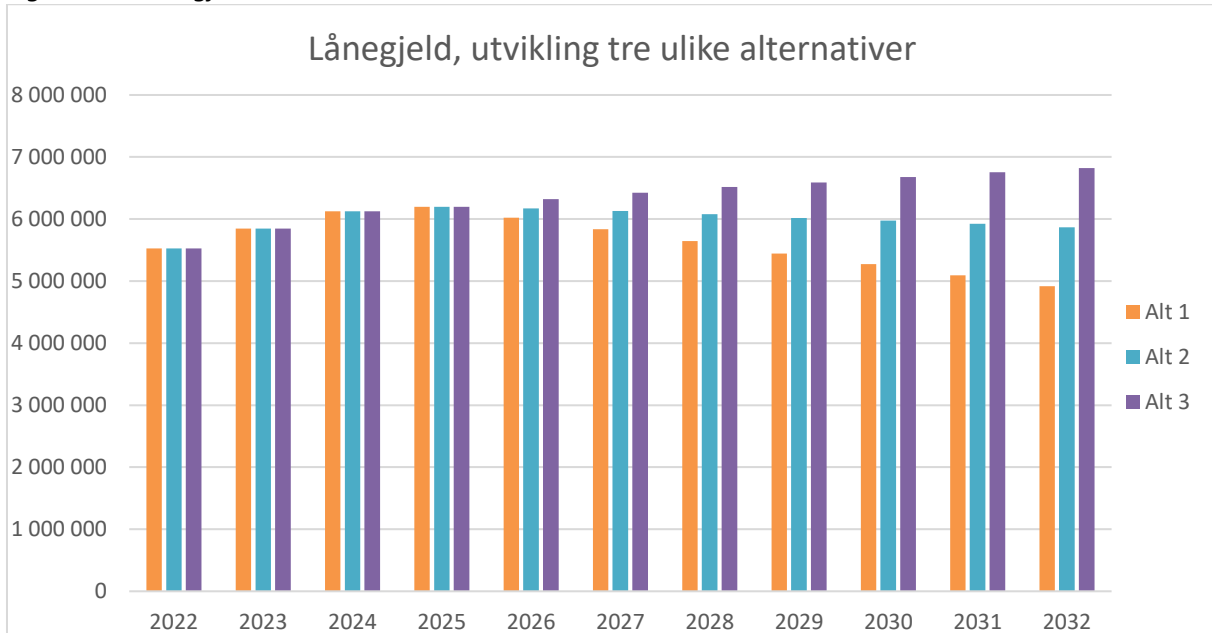
² Nettogjeld = Langsiktig gjeld korrigeret for utlån og ubrukte lånemidler.

Alt 1: 100 mill. kr hvert år – samlet brutto 0,7 mrd. kr

Alt 2: 250 mill. kr hvert år – samlet brutto 1,8 mrd. kr

Alt 3: 400 mill. kr hvert år – samlet brutto 2,8 mrd. kr

Figur 10 - Nettogjeld 2022-2032 – 3 alternativer.

Utlån og ubrukte lånemidler er størrelser som på lik linje med låneopptaket må beregnes, og dette gjør at analysen vil være beheftet med usikkerhet. Analysen gir en indikasjon på at nettogjelden kan ligge mellom 4,9 – 6,8 mrd. kr i 2032 basert på de ulike lånealternativene.

I kapittel 2.1 ble det lagt til grunn en rentesats på 3,30 % i perioden 2026-2032. Det er knyttet usikkerhet til rentebanen så langt fram i tid, og det er sannsynlig at rentenivået kan endre seg i forhold til dagens prognoser. Derfor vil en renteøkning på:

Alt 1: 1 % -> 4,3 % fra 2026-2032 gi en gjennomsnittlig økt årlig rentekostnad, eksklusivt startlån, på 52 mill. kr ved årlige låneopptak på 100 mill. kr i perioden 2026-2032.

Alt 2: 1 % -> 4,3 % fra 2026-2032 gi en gjennomsnittlig økt årlig rentekostnad, eksklusivt startlån, på 57 mill. kr ved årlige låneopptak på 250 mill. kr i perioden 2026-2032.

Alt 3: 1 % -> 4,3 % fra 2026-2032 gi en gjennomsnittlig økt årlig rentekostnad, eksklusivt startlån, på 61 mill. kr ved årlige låneopptak på 400 mill. kr i perioden 2026-2032.

I kapittel 5.2 er alternativ 2 benyttet ved videre beregninger av renter og avdrag.

5.0 Demografi, sentrale poster og rammer

5.1 Demografisk Inntekts/kostnadsendringer

Teknisk Beregningsutvalg³ utarbeider hvert år en beregning som viser hvordan kommunesektorens utgifter påvirkes av den demografiske utviklingen. I beregningen av demografiske kostnadsendringer legges SSB's befolkningsprognose (MMMM) fra 2020 til grunn for beregningen. Tallene hentes direkte fra analyseverktøyet Framsikt. I tabellen under vises den økonomiske effekten av endring i befolkningsprognosen fra ett år til neste.

Modellen er en forenkling av virkeligheten. TBU skriver følgende:

«I likhet med tidligere år er det i beregningene forutsatt konstante gjennomsnittskostnader, det vil si uendret standard og uendret produktivitet i tjenesteproduksjonen. Videre legges det til grunn konstant dekningsgrad for tjenestene. Det innebærer at det ikke tas hensyn til forhold som ev. framtidige endringer i arbeidsledigheten, innvanderandelen, sykefraværet, helsetilstand, funksjonsevne, bosettingsmønster med mer. I beregningene tar en heller ikke hensyn til politiske målsettinger om videre utbygging av tjenestetilbudet eller trendmessige endringer i kostnadsbildet.»

Tabell 8 – Demografikostnaden. Kilde: TBU/Framsikt.

	2022	2023	2026	2027	2031	2032
0 - åringer	5 708	951	2 162	2 508	3 200	3 373
Barnehage (1-5 år)	-26 415	-34 361	-27 190	-25 721	-12 026	-9 477
Grunnskole (6-15 år)	-9 103	-4 466	-76 087	-87 079	-141 697	-152 861
Videregående (16-19 år)	861	-376	3 976	4 204	1 216	885
Voksne (20-66 år)	1 709	1 036	2 987	2 798	8 292	6 431
Eldre (67-79 år)	9 073	16 966	37 972	44 746	60 655	71 469
Eldre (80-89 år)	16 919	34 044	105 021	129 368	231 501	249 245
Eldre (90 år og eldre)	1 634	5 720	17 977	27 375	65 373	77 630
Total	388	19 515	66 819	98 199	216 514	246 695

Fra Framsikt framkommer tabellen over. Den viser at kommunens utgifter forventes å øke med netto 246,7 mill. kr fram til 2032 som følge av befolkningsendringer. Siden modellen er en forenkling, må den ikke behandles som en fasit. Trendene er de viktigste, og de er meget klare for Bodø kommune. De kommende årene bør ressursene styres inn mot de eldste brukergruppene, da det er der veksten og utfordringene vil oppstå.

På grunn av nedgang i antall skoleelever – kommer aldersgruppen 6-15 år ut med et trekk på 152,8 mill. kr. Dette er signaler som bør tas med inn i arbeidet med budsjetttrammene og investeringsplanene til kommunen i årene framover.

Normalt er det slik at de totale (netto) demografikostnadene blir dekket av kommunens inntekter i form av skatt- og rammetilskudd. Tabellen over viser at Bodø kan forvente at økte demografikostnader blir finansiert med netto 246 mill. kr. Staten forventer også at kommuner vrir overføringer fra de grupper hvor det forventes nedgang til de gruppene hvor det forventes vekst. For

³ <https://www.regjeringen.no/no/dep/kmd/org/styrer-rad-og-utvalg/teknisk-beregningsutvalg-for-kommunal-og/id449207/>

Bodø betyr det at overføringene til skoler må reduseres som følge av lavere barnetall, og flyttes til helse- og omsorg som har en større vekst i sine aldersgrupper eldre.

5.2 Sentral inntekter og utgifter

I skjema 1A ligger kommunen felles inntekter og utgifter, hovedsakelig er dette lagt på kommunes fellesområde (R8). Noe føres også ute på avdelingene. Dette gjelder noen avskrivninger på teknisk avdeling, samt bruk/avsetninger av bundne/ubundne fond.

1A Bevilgningsoversikt 1A, tall i mill. kr	ØP				Perspektiv							
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	
Rammetilskudd	-1 365,5	-1 368,1	-1 365,7	-1 365,5	-1 381,9	-1 398,7	-1 415,4	-1 430,1	-1 444,7	-1 459,3	-1 474,0	
Inntekts- og formuesskatt	-1 784,4	-1 824,2	-1 851,1	-1 870,8	-1 908,4	-1 931,5	-1 954,6	-1 974,8	-1 995,1	-2 015,3	-2 035,5	
Eiendomsskatt	-210,2	-207,2	-203,2	-198,1	-199,6	-201,1	-202,6	-204,1	-205,6	-207,1	-208,6	
Andre generelle driftsinntekter	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5	
Sum generelle driftsinntekter	-3 367,6	-3 407,1	-3 427,5	-3 441,9	-3 497,4	-3 538,7	-3 580,1	-3 616,5	-3 652,9	-3 689,2	-3 725,6	
Driftsinntekter	-4 481,1	-4 518,6	-4 533,5	-4 550,0	-4 631,6	-4 675,3	-4 719,0	-4 757,5	-4 796,2	-4 834,9	-4 873,6	
Korrigert sum bevilgninger drift, netto*	3 103,7	3 054,5	3 038,5	3 019,3	3 084,4	3 103,1	3 121,4	3 137,7	3 155,8	3 174,3	3 192,4	
Avskrivninger (hele BK)	236,5	236,5	236,5	236,5	236,5	236,5	236,5	236,5	236,5	236,5	236,5	
Sum netto driftsutgifter	3 340,2	3 291,0	3 274,9	3 255,8	3 320,9	3 339,5	3 357,8	3 374,1	3 392,2	3 410,8	3 428,8	
Brutto driftsresultat	-27,4	-116,1	-152,5	-186,1	-176,5	-199,2	-222,3	-242,4	-260,6	-278,5	-296,7	
Renteinntekter	-47,6	-53,9	-60,0	-61,5	-58,0	-61,3	-64,5	-67,6	-70,5	-73,4	-76,3	
Utbytter	-51,0	-51,0	-51,0	-51,0	-51,0	-51,0	-51,0	-51,0	-51,0	-51,0	-51,0	
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-1,5	-1,9	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	
Renteutgifter	150,7	190,8	216,7	227,7	259,8	266,8	269,0	271,2	275,5	277,4	278,9	
Avdrag på lån	242,9	253,5	271,3	287,5	280,3	288,2	296,0	303,9	281,4	289,3	287,8	
Netto finansutgifter	293,5	337,6	374,8	400,6	429,1	440,6	447,4	454,4	433,3	440,1	437,3	
Motpost avskrivninger (hele BK)	-236,5	-236,5	-236,5	-236,5	-236,5	-236,5	-236,5	-236,5	-236,5	-236,5	-236,5	
Netto driftsresultat	29,6	-15,0	-14,2	-22,0	16,2	4,9	-11,4	-24,4	-63,8	-74,9	-95,9	
Disponering eller dekning av netto driftsresultat (hele BK)												
Overføring til investering	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-18,9	-18,2	-17,2	-17,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-47,1	31,7	29,8	37,6	-17,8	-6,5	9,7	22,8	62,2	73,2	94,3	
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	34,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-29,6	15,0	14,2	22,0	-16,2	-4,9	11,4	24,4	63,8	74,9	95,9	
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Tabell 9 – Sentral inntekter/utgifter.

*Korrigert sum bevilgninger drift = alle avdelingene sine inntekter og utgifter (netto tjenesteproduksjon) korrigert for avskrivninger og fondsbruk i avdelingene.

For å kunne beregne de sentrale inntekter og utgifter i tabellen over, er det satt noen forutsetninger for å forenkle beregningene:

1. Økonomiplanperioden 2022-2025 er uendret.
2. Investeringsnivået er satt til 250 mill. kr per år i perioden 2026-2032 (alternativ 2), hvorav 150 mill. kr til øvrige og 100 mill. kr til VA.
3. Rentesatsene i økonomiplan 2022-2025 forblir uendret, videre er det benyttet 3,3 % i perioden 2026-2032.
4. Renter og avdrag er beregnet ut fra punkt 1, 2 og 3.
5. Det legges inn en økning i renteinntekter som følge av mottatte bidrag fra startlån i henhold til økning i perioden 2026-2032, det er lagt inn en reduksjon av renteinntektene på 7 mill. kr flatt i perioden, som følge av kommunen får mindre likviditet. Dette på grunn av at posten ubrukte lånemidler blir redusert.
6. Skatt- og rammetilskuddet øker noe mer i forhold til den demografiske kostnaden beskrevet i kap. 5.1. Skatt- og rammetilskudd utgjør rundt 70-72 % av driftsinntektene i analysen. Skatt-

og rammetilskuddet er beregnet som en regresjon fra 2012-2025, regnskap 2012-2021 er justert til 2022 priser, og økonomiplan 2022-2025 er i 2022 priser. I tillegg ble resultatet av denne regresjon nedjustert med 30-40 mill. kr per år, for at skatt- og rammetilskuddet ikke skal overstige 70-72 % av driftsinntektene.

7. Eiendomsskatten øker som følge av nybygg.
8. Det er lagt inn en vridning i rammene til OK og HO som følge av endringer i befolkningen (jamfør tabell i kapittel 5.1). I et forsøk på å tilpasse seg den demografiske endringen, er det skjønnsmessig korrigert for nettorammene til HO med en økning på 143 mill. kr fra 2022 til 2032, og OK med en reduksjon på 114 mill. kr.

5.3 Rammer avdelingene

1B Bevilgningsoversikt 1A, tall i 1000 kr	ØP	ØP	ØP	ØP	Perspektiv	Perspektiv	Perspektiv	Perspektiv	Perspektiv	Perspektiv	Perspektiv
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Brutto inntekter	-35,3	-34,8	-32,8	-32,8	-32,8	-32,8	-32,8	-32,8	-32,8	-32,8	-32,8
Brutto utgifter	164,2	166,4	161,6	161,3	162,2	164,7	167,0	169,1	171,4	173,9	176,2
Administrasjon	128,8	131,6	128,8	128,6	129,5	131,9	134,3	136,3	138,7	141,1	143,5
Brutto inntekter	-351,5	-351,5	-351,5	-349,5	-349,4	-348,9	-348,4	-348,0	-347,6	-347,1	-346,7
Brutto utgifter	1612,2	1589,1	1576,7	1524,7	1522,8	1517,6	1512,5	1508,2	1503,2	1498,1	1493,1
Oppvekst og kultur	1260,6	1237,6	1225,1	1175,1	1173,4	1168,7	1164,1	1160,2	1155,6	1151,0	1146,4
Brutto inntekter	-343,3	-343,3	-343,3	-347,7	-373,5	-375,9	-378,2	-380,2	-382,4	-384,8	-387,0
Brutto utgifter	1611,0	1580,9	1589,3	1626,0	1730,3	1742,1	1753,6	1763,4	1774,7	1786,4	1797,8
Helse- og omsorg	1267,7	1237,7	1246,0	1278,3	1356,8	1366,2	1375,4	1383,3	1392,3	1401,7	1410,7
Brutto inntekter	-51,1	-51,2	-51,2	-51,2	-51,2	-51,2	-51,2	-51,2	-51,2	-51,2	-51,2
Brutto utgifter	211,9	208,9	208,8	213,6	214,7	217,8	220,8	223,4	226,4	229,5	232,4
Utbygging og eiendom	160,8	157,7	157,6	162,4	163,6	166,7	169,7	172,3	175,2	178,3	181,3
Brutto inntekter	-23,2	-19,3	-12,7	-10,9	-10,9	-10,9	-10,9	-10,9	-10,9	-10,9	-10,9
Brutto utgifter	51,4	47,0	39,9	37,1	37,1	37,4	37,7	38,0	38,2	38,5	38,8
Næring og utvikling	28,2	27,7	27,3	26,2	26,3	26,6	26,9	27,1	27,4	27,7	28,0
Brutto inntekter	-269,3	-269,3	-269,3	-269,3	-269,8	-270,3	-270,8	-271,3	-271,8	-272,3	-272,8
Brutto utgifter	353,9	355,5	355,5	352,5	358,1	364,7	371,2	377,6	384,1	390,7	397,2
Teknisk	84,7	86,2	86,2	83,2	88,3	94,4	100,5	106,3	112,3	118,4	124,4
Brutto inntekter	-13,7	-13,1	-13,0	-13,0	-13,0	-13,0	-13,0	-13,0	-13,0	-13,0	-13,0
Brutto utgifter	36,2	35,1	34,9	34,2	34,4	35,0	35,6	36,1	36,7	37,3	37,9
Økonomi og finans	22,4	22,0	21,9	21,2	21,4	22,0	22,6	23,2	23,7	24,3	24,9
Brutto inntekter	-67,0	-67,0	-67,0	-67,0	-67,0	-67,0	-67,0	-67,0	-67,0	-67,0	-67,0
Brutto utgifter	288,7	295,4	290,2	290,3	290,8	292,2	293,6	294,7	296,1	297,5	298,8
Kommunenes Fellesområde *korr for skjema 1A over	221,8	228,4	223,3	223,3	223,8	225,2	226,6	227,8	229,1	230,5	231,8
Sum bevilgninger drift, netto	3175,0	3128,9	3116,2	3098,4	3183,1	3201,7	3220,0	3236,3	3254,4	3273,0	3291,0
Herav (ikke R8):											
Avskrivninger	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7
Netto renteutgifter og -inntekter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Overføring til investering	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	-19,0	-18,3	-17,3	-17,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-8,3	-6,0	-3,7	-2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	3103,7	3054,5	3038,5	3019,3	3084,4	3103,1	3121,4	3137,7	3155,8	3174,3	3192,4

Tabell 10 – Rammer avdelingene 2022-2032.

Basert på kapittel 5.1 har rammene blitt beregnet slik de framkommer av tabellen over. Rammene til avdelingene har økt med 192 mill. kr, som tilsvarer differansen fra 2025 til 2032 i tabell 8 i kapittel 5. Disse demografikostnadene er fordelt ut til avdelingene skjønnsmessig, og i tillegg er ny drift HO⁴ lagt inn i fra og med 2026 med netto 75 mill. kr. I tillegg har teknisk avdeling har fått økt sine rammer med årlig 4,5 nye mill. kr. Tallene er i 2022 priser, og er beheftet med stor usikkerhet. Det er ikke lagt inn bruk/avsetning til ulike fond i avdelingene i perioden 2026-2032. Som nevnt i kulepunkt 8 i kapittel 5.1 er det lagt inn en vridning i perioden 2026-2032 for HO og OK.

⁴ Helsehus e.l.

6.0 Handlingsregler 2022-2032

Det er en svakhet med perspektivanalysen at mange forutsetninger må tas, og det er vanskelig å fange opp alle elementene som slår inn på ulike nivåer. Derfor blir det også vanskelig å si noe sikkert om kommunens driftsinntekter, erfaringsmessig blir denne ofte vurdert for lavt. Andre forhold er at tallene i analysen skal være i 2022 kr, mens for eksempel renteutgiftene følger en forventet rentebane så langt det lar seg gjøre. Gjelden endres i henhold til planer og forventninger om kommende nivåer. Videre ønskes det å ikke disponere for mye av kommende års handlingsrom, for å unngå en forskuttering av handlingsrommet i årene fremover.

6.1 Resultatgrad

Resultatgrad	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Netto driftsresultat	-29 587	15 037	14 150	21 969	-16 150	-4 898	11 383	24 417	63 800	74 859	95 912
Driftsinntekter	4 481 088	4 518 556	4 533 509	4 549 954	4 631 588	4 675 339	4 719 050	4 757 491	4 796 172	4 834 913	4 873 592
Nøkkeltall	-0,7 %	0,3 %	0,3 %	0,5 %	-0,3 %	-0,1 %	0,2 %	0,5 %	1,3 %	1,5 %	2,0 %

Tabell 11 – Resultatgrad perioden 2022-2032.

Basert på forutsetningene gitt i kapittel 5.1, viser analysen at kommunens netto driftsresultat blir liggende for lavt i store deler av perioden. Selv om tallene har en bedre utvikling i slutten av perioden, tilfredsstill ikke dette kommunelovens krav slik kommunedirektøren har tolket den.

Negativt netto driftsresultat i 2026 skyldes vridningen av rammene til HO, som har et hopp i utgiftssiden spesielt dette året som følge av etablering av ny virksomhet.

6.2 Gjeldsgrad

Gjeldsgrad	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Netto Langsiktig gjeld	5 641 087	5 888 179	6 105 152	6 153 080	6 169 899	6 130 751	6 079 712	6 016 793	5 974 293	5 922 115	5 868 269
Driftsinntekter	4 481 088	4 518 556	4 533 509	4 549 954	4 631 588	4 675 339	4 719 050	4 757 491	4 796 172	4 834 913	4 873 592
Nøkkeltall	125,9 %	130,3 %	134,7 %	135,2 %	133,2 %	131,1 %	128,8 %	126,5 %	124,6 %	122,5 %	120,4 %

Tabell 12 – Gjeldsgrad perioden 2022-2032.

Basert på vedtatt økonomiplan 2022-2025, og et låneopptak på 250 mill. kr per år i perioden 2026-2032, vil nettogjelden øke til 5,9 mrd. kr i slutten av perioden. En viktig forutsetning for beregningen er at det er lagt inn forventet utvikling på balansestørrelsene utlån. Ubrukte lånemidler vil bli redusert fra 811 mill. kr i 2021 til ca 300 mill. kr fra og med utgangen av 2023.

Analysen viser at kommunen må fortsette å bremse i investeringene, slik at låneopptaket blir redusert tilstrekkelig. Det er ikke en ønsket situasjon. Med den utviklingen kommunens gjeldsvolum har tatt og med et stigende rentenivå, er det å bremse utviklingen et steg i riktig retning.

6.3 Belastningsgrad

Belastningsgrad	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Renter/avdrag	393 605	444 304	487 926	515 209	540 170	555 018	564 999	575 116	556 960	566 625	566 680
Driftsinntekter	4 481 088	4 518 556	4 533 509	4 549 954	4 631 588	4 675 339	4 719 050	4 757 491	4 796 172	4 834 913	4 873 592
Nøkkeltall	8,8 %	9,8 %	10,8 %	11,3 %	11,7 %	11,9 %	12,0 %	12,1 %	11,6 %	11,7 %	11,6 %

Tabell 13 – Belastningsgrad perioden 2022-2032.

Belastningsgraden blir stigende fram til 2029, og vil som en effekt av lavere investeringsnivå synke videre utover perioden. Beregningen av avdrag er gjort mot forventet løpetid på nye lån, og

gjenværende nedbetalingstid på eksisterende lån. Kommunene har begynt å ta opp lån med lengre nedbetalingstid enn tidligere. Det forutsettes derfor at avdragene overstiger minimumsavdraget som kommunen er forpliktet til å betale hvert år.

Det er viktig å merke seg at rentenivået som er lagt til grunn i beregningen er lav (3,3 % fra 2025 og utover). 1 % økningen i rentesatsen fra 2026 vil gi en økt renteutgift på rundt 57 mill. kr i gjennomsnitt for årene 2026-2032. Hvis det skjer, vil det bli betydelig vanskeligere å nå målet om å holde kommunen under 7,5 % i belastningsgrad.

6.4 Fondsgrad

Fondsgrad	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Disposisjonsfond	115 375	147 090	176 917	214 564	196 764	190 216	199 949	222 716	284 867	358 076	452 338
Driftsinntekter	4 481 088	4 518 556	4 533 509	4 549 954	4 631 588	4 675 339	4 719 050	4 757 491	4 796 172	4 834 913	4 873 592
Nøkkeltall	2,6 %	3,3 %	3,9 %	4,7 %	4,2 %	4,1 %	4,2 %	4,7 %	5,9 %	7,4 %	9,3 %

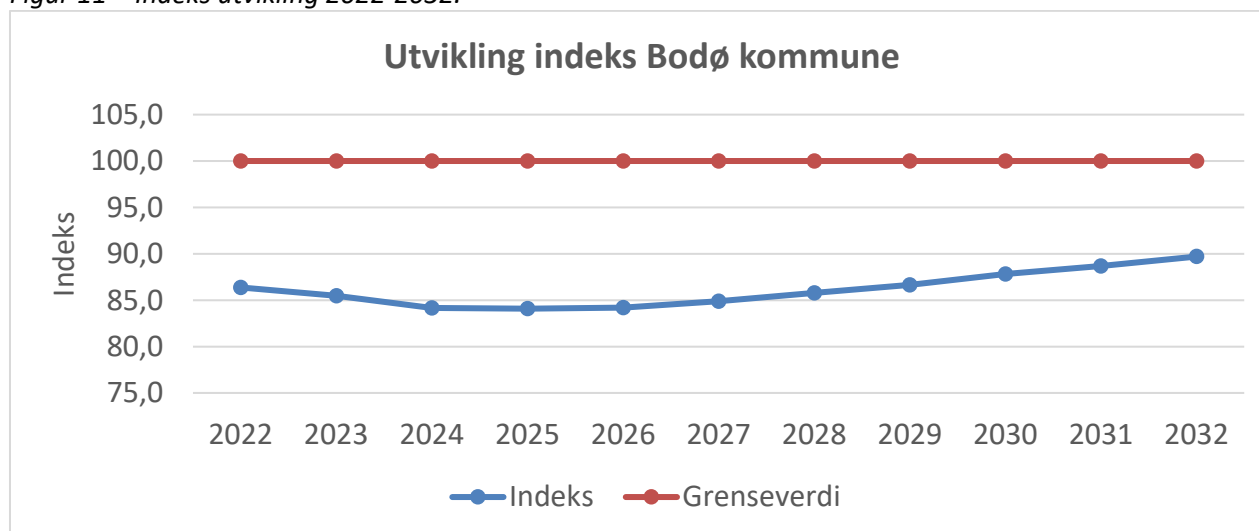
Tabell 14 – Fondsgrad perioden 2022-2032.

Disposisjonsfond er hentet ut av balansen som en enkelt post, men kommunedirektøren gjør oppmerksom på at i dette begrepet inngår flere fond fra kommunens regnskap. Dette er næringsfond, premieavviksfond, boligfond, flyktningefond, samt det egentlige disposisjonsfondet. Grunnen til at disse inngår i disposisjonsfondet i balansen, er fordi midlene er definert som frie og bystyret kan omdisponere disse. Hvis man kun forholder seg til det som i regnskapet blir spesifiserte som kommunens disposisjonsfond, vil dette fondet i perioden 2022-2032 ligge noe under det handlingsregelen viser. Den solide veksten i handlingsregelen forutsetter at alt mindreforbruk i denne analysen går til avsetning til disposisjonsfond.

7.0 Indeks 2022-2032

Basert på handlingsreglene i kapittel 6, blir indeksen beregnet til å ligge på rundt 85 fram til 2027, for deretter å stige mot 90 i 2032. Økningen skyldes at resultatgraden forbedres veldig i slutten av perioden, samt at gjeldsgraden går noe ned. Dette er fortsatt et stykke under målet på 100. Det er i hovedsak gjeldsgraden og belastningsgraden som drar indeksen ned, da disse utgjør 40 % av indeksen, jmfør kapittel 3.1.5.

Figur 11 – Indeks utvikling 2022-2032.

8.0 Konklusjon

Analysen viser at det er nødvendig å ta ytterligere grep i kommunens økonomi for å få stabilitet på sikt. De grep som er gjort hittil og de som planlegges i tiden fremover gjør det mulig at måltall for to av kommunens fire handlingsregler kan oppnås innen 2032. Det forutsetter at vedlagte plan følges opp.

Det er svært viktig at arbeidet med omstillingen fortsetter for å oppnå måltallene for alle fire handlingsreglene. Spesielt er det viktig å jobbe med gjeldsreduksjon og lånekostnadsreduksjon for å begrense andelen av frie midler som går til å betjene rente og avdrag.

Demografiutviklingen fremhever behov for tilpasning i overføringene mellom forskjellige aldersgrupper. Befolkningsprognosen MMMM tilsier at kommunen får en svak vekst i perioden og at overføringene må dreies fra grunnskole til de eldre befolkningsgruppene. Dette er mulig å gjøre ved bedre kapasitetsutnyttelse (bemanningsnormer og lærertetthet) og arealeffektivisering.